

Asia: VN/22156/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yhteenveto kommentteistanne hallituksen esitysluonnoksesta lausuntokoosteen laatimista varten

Turun kaupunki katsoo, että kokonaisuudistus on tarpeellinen ja välttämätön. Tarkennuksia sääntelyyn tarvitaan ja katsomme lain toimeenpano edellyttää kansallista ohjausta yhtenevien käytänteiden yhteensovittamiseksi. Suunnittelun ja toiminnan kokonaisuutta rakennettaessa tulee etsiä kestäviä ja häiriötilanteissa toimivia selkeitä ratkaisuja ja toimintamalleja.

Esityksessä on kunnilla keskeisin rooli jälkitorjunnan järjestämisessä. Turun kaupunki pitää kuitenkin perusteltuna, että hyvinvointialueiden pelastustoiminnan rooli jälkitorjunnan järjestäjänä tulisi olla keskiössä kuten lakiesityksenkin luvussa 5 muut toteuttamisvaihtoehdot vaihtoehdossa 2 todetaan: hyvinvointialueen ollessa jälkitorjunnan järjestäjänä tehtävää hoitaisi isompi organisaatio eikä organisaatorajat ylittävää yhteistyötä vaadittaisi samassa mittakaavassa, pelastustoiminnan ja jälkitorjunnan välistä vastuuvaihtoa ei tarvitsisi suorittaa, tehtävät ja vastuut olisivat selkeämmät, pelastustoimella on huomattavasti paremmat suorituskyvyt sekä osaaminen tilanteen johtamiseen ja pelastustoimi harjoittelee säännöllisesti. Esityksessä todetaan, että valtaosa pelastustoimen voimavaroista on sidottu pelastustoiminnan hoitamiseen, joten jälkitorjunta jouduttaisiin toteuttamaan valtaosin ulkopuolisten palveluntarjoajien toteuttaman ostopalveluna. Järjestäjästä riippumatta varautumisessa joudutaan turvautumaan palveluntarjoajiin ja perustuisi joka tapauksessa yhteistyöasiakirjoihin ja sopimuksiin. Tarkoituksenmukaisinta voisi siten olla, että jälkitorjunta olisi hyvinvointialueiden vastuulla ja velvoittaa kunnat antamaan virka-apua. Turun kaupunki esittääkin, että lainvalmistelussa tarkasteltaisiin vielä lakiesityksen vaihtoehtoja 2 ja 3.

Kommenttinne jälki-lain 1 §:stä ja sen perusteluista

Turun kaupunki pitää perusteltuna lain tarkoitusta, jossa pyritään edistämään rannikkokuntien kuntien välistä yhteistyötä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä ja siihen varautumisessa siten, että vahingosta aiheutuvat haitat jäävät ihmisille, ympäristölle ja omaisuudelle mahdollisimman vähäisiksi.

Kommenttinne jälki-lain 2 §:stä ja sen perusteluista

Esityksessä tulisi selkeyttää mitä tarkoitetaan suurella alusöljy- ja aluskemikaalivahingolla.

Kommenttinne jälki-lain 3 §:stä ja sen perusteluista

Yhteistyöalueiden muodostamisessa ja niiden resursoinnissa tulisi huomioida alueelliset erityispiirteet mm. väestömäärän, yhteiskunnallisten vaikutusten sekä alueen riskiprofiili eli potentiaaliset öljyvahingon lähteet.

Kommenttinne jälki-lain 4 §:stä ja sen perusteluista

Lakiesityksen mukaan yhteistyöalueen on varauduttava varautumissuunnitelmalla sekä muilla toimenpiteillä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseen.

Kommenttinne jälki-lain 5 §:stä ja sen perusteluista

Lakiesityksen mukaan yhteistyöalueen on laadittava varautumissuunnitelma merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseksi. Varautumissuunnitelma on pidettävä ajan tasalla, ja sen päivittämistarve on arvioitava vähintään joka neljäs vuosi. Ympäristöministeriö voi myöntää yhteistyöalueelle valtionavustusta tässä pykälässä tarkoitetun suunnitelman laatimista tai päivittämistä varten valtion talousarviossa osoitetun määrärahan puitteissa.

Turun kaupunki pitää perusteltuna yhteisen varautumissuunnitelman laadintaa ja sen ajanmukaisuuden varmistamista. Lain tuoma velvollisuus yhteistyöalueen varautumissuunnitelman laatimiseen sekä vaatimus varautua myös muilla toimenpiteillä jälkitorjunnan alusöljy- ja uutena myös aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseen edellyttää, että asiaan osoitetaan nykyistä enemmän resursseja. Lakiuudistus lisää siten kaupungin kustannuksia. Esitetty valtionavustus suunnitelman laatimiseen ei lisää kaupungin taloudellisia valmiuksia resurssien, osaamisen tai kaluston lisäämiseen.

Kommenttinne pelastuslain 111 a §:n muutoksesta ja sen perusteluista

Öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunta. Pykälää esitetään muutettavaksi siten, että siihen sisällytettäisiin aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisvelvoitetta koskevat säännökset. Pykälän 3 momentti olisi uusi. Kuntien lakisääteiseksi tehtäväksi säädettäisiin ympäristölle tai ihmisten terveydelle vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavien aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisvelvoite. Koska aluskemikaalivahingon jälkitorjunnan järjestämisvelvoite rajautuisi merialueella tapahtuviin vahinkoihin vakavissa vahinkotilanteissa, kohdistuisi järjestämisvelvoite lähinnä rannikkokuntiin. 3 momenttiin esitetään lisättäväksi informatiivinen säännös, jossa viitataan ehdotettavaan uuteen lakiin, jossa säädettäisiin rannikkokuntien yhteistyövelvoitteesta merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä. Pykälän 6 momentti siirtyisi 7 momentiksi ja siinä säädetään kunnan oikeudesta saada korvaus jälkitorjunnasta aiheutuvista kustannuksista. Momenttiin esitetään tekniseluontoista muutosta, jonka mukaan kunnalla olisi oikeus saada korvaus öljyvahinkojen lisäksi myös aluskemikaalivahingon jälkitorjunnasta aiheutuvista kustannuksista pelastuslain 99 a §:n 1 momentin mukaisesti.

Turun kaupunki katsoo, että jälkitorjunnan johtovastuun tulisi olla hyvinvointialueiden pelastuslaitoksen vastuulla. Pelastuslaitoksen operatiivinen valmius, tilannekuvan luonti, osaaminen ja koordinoitukyky kykenee käynnistämään tilannejohtamisen sekä johtamaan operatiivisia toimia viiveettä kaikissa tilanteissa. Suurten alusöljy- ja kemikaalivahinkojen kaltaisissa äkillisissä ja monimutkaisissa onnettomuuksissa tämä on ratkaiseva tekijä tehokkaan jälkitorjunnan kannalta.

Kommenttine varautumissuunnitelmien laatimiseen liittyvästä rahoituksesta

Turun kaupunki pitää tärkeänä, että suunnitteluun tarkoitettua rahoitusta voidaan käyttää mahdollisimman monipuolisesti. Olisi perusteltua arvioida, että onko rahoitusta tehokkaita käyttöä kuntakohtaisen suunnittelun ja avustuksen haun kautta vai olisiko rahoituksen tehokkain käyttö mahdollista esim. alueellisen resurssoinnin vahvistamiseen.

Muut huomionne esityksestä

-

Ilvessalo Saara
Turun kaupunki